

Onderzoeksopdracht toekomst Equalit

Versie 4.2 – 12 maart 2025

definitief

***Het gaat niet over het bestaansrecht
van Equalit, maar over de
toekomstbestendigheid van Equalit.***

Bestuurlijk overleg Equalit-gemeenten

8 april 2024

De start van Equalit

- ⌚ Sinds 2005 ondersteunt de gemeente Oosterhout collega-gemeenten met informatisering en automatisering van de gemeentelijke dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen. Dit doet zij door het leveren en in stand houden van een ICT-omgeving waar Oosterhout en de collega-gemeenten gezamenlijk gebruik van maken en taakuitoefening op het gebied van informatisering en automatisering. In 2006 verwoorde Oosterhout dit als volgt:
 - ⌚ *In de context van het toenemend belang van ICT komt er steeds meer op gemeente Oosterhout af, zoals de invoering van verschillende basisadministraties, de komst van digitale loketten, modernisering GBA, Burgerservicenummer, DigilD en het feit dat in 2008 65 % van de gemeentelijke producten en diensten via internet moet worden aangeboden. Dit brengt met zich mee dat er aanzienlijk meer middelen (zowel in geld als personeel) nodig zullen zijn, zowel om de kwaliteit te handhaven en waar nodig te verbeteren, als om de toegenomen taakstelling aan te kunnen. De oplossing voor deze ontwikkeling ligt in schaalvergroting door samenwerking. Met het SSC ICT kiest de gemeente Oosterhout ervoor om daarin zelf initiatief te nemen.*
- ⌚ De schaalvergroting door samenwerking heeft Oosterhout vormgegeven door met gemeenten in midden- en West-Brabant een bilaterale gemeenschappelijke regeling zonder openbaar lichaam en zonder gemeenschappelijk orgaan als bedoeld in artikel 8 van de Wgr aan te gaan. De regeling is getroffen ter behartiging van het belang van samenwerking bij het ondersteunen met informatisering en automatisering van de gemeentelijke dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen. De Regeling voorziet in het concentreren van taken op het gebied van informatisering en automatisering. Daartoe worden middelen en personeel geïntegreerd. Een flexibele organisatie met slagkracht is noodzakelijk om wendbaar te kunnen inspelen op de ontwikkelingen op het gebied van informatisering en automatisering.
- ⌚ Op dit moment biedt Oosterhout deze ondersteuning aan tien gemeenten en een gemeentelijke gemeenschappelijke regeling Werkbedrijf (gemeentelijk sociaal werk- en ontwikkelbedrijf). De juridische vorm waarin wordt samengewerkt is via een bilaterale gemeenschappelijke regeling zonder meer. Deze vorm is sinds de start van Equalit gebruikt en tot op heden ongewijzigd. In de uitvoering hebben de bij Oosterhout aangesloten deelnemers zich in een gezamenlijk kennisnetwerk georganiseerd.

De veranderende omgeving

- ⌚ In de afgelopen twintig jaar heeft de wereld niet stilgestaan. In onze samenleving heeft de digitalisering een grote vlucht genomen. Inwoners, bedrijven en instellingen verwachten dat de gemeentelijke dienstverlening hierin meegaat of zelfs voorop loopt. Als lokale overheid hebben we ook een zorgplicht om diegenen die niet mee kunnen komen in deze digitalisering en versnelling te ondersteunen.
- ⌚ Niet alleen in de dienstverlening naar buiten toe heeft de digitalisering voor verandering gezorgd. Ook binnen het gemeentehuis heeft I(C)T en informatievoorziening (IV) een andere plek en rol gekregen: vanuit een donker hoekje in de kelder uitgegroeid tot het hart van de hele organisatie. IV en IT zijn verweven in **alle** processen en werkzaamheden van de gemeente. Gevolg is een andere manier van werken en organiseren: inhoudelijk samenwerken tussen 'de business' en I(C)T is noodzakelijk om de samenleving de excellente dienstverlening aan te kunnen bieden (ontwikkeling van IT 1.0 naar IT 3.0).
- ⌚ Op technisch vlak gaan de ontwikkelingen ook zeer snel. Waar we vroeger de rekenkracht letterlijk op het bureau plaatsen maken we tegenwoordig gebruik van 'de cloud', werken we tijd- en plaatsonafhankelijk en lijkt elk apparaat wel met internet verbonden te zijn. Met de toename van die connectiviteit zijn ook de risico's en (cyber)dreigingen enorm gegroeid.
- ⌚ Kortom, in twintig jaar is er veel veranderd. Maar de vorm waarin de Equalit-samenwerking is vastgelegd is onveranderd. Dit past niet meer en vraagt om een herijking.

Waar lopen we tegenaan

- ⦿ Medio 2023 is geconcludeerd dat de situatie heel complex is en mogelijk niet meer houdbaar is en dat we met elkaar anders moeten werken.
 - ⦿ de Equalit-deelnemers staan voor dezelfde uitdagingen op het gebied van digitalisering van de dienstverlening en de bedrijfsvoering;
 - ⦿ We hebben gepoogd te komen tot harmonisatie in uitvoering, applicatielandschap, inrichting en beheer in diverse uitvoeringsdomeinen en geconcludeerd dat we als Equalit-deelnemers voor één probleem meerdere oplossingen aan Equalit-organisatie vragen of soms eisen;
 - ⦿ Het creëren en beheren van deze meerdere oplossingen vraagt extra tijd en menskracht zowel bij de deelnemers als bij de Equalit-organisatie;
 - ⦿ Door onze huidige wijze van samenwerken blijft de gewenste versnelling van de realisatie van de collegeprogramma's achter;
 - ⦿ De huidige wijze van samenwerken zorgt voor overbevraging van en hoge werkdruk bij de Equalit-organisatie en de Equalit-deelnemers en dat met de toename van de digitalisering die alleen maar blijft toenemen terwijl de arbeidsmarkt krap is en opdroogt;
 - ⦿ Gemeente Oosterhout is verantwoordelijk voor het naar behoren functioneren van de ICT van *alle* deelnemers maar dat dat niet gaat met telkens "elf keer anders" te blijven vragen.
- ⦿ Naast de uitdagingen op gebied van (digitale) dienstverlening en de vernieuwing van het gemeentelijk producten- en dienstenportfolio voor inwoners, bedrijven en instellingen maakt ook de onderliggende techniek een grote transformatie door: de vercloudisering van datacenters, platformen waarop en applicatielandschap waarmee gewerkt wordt. Deze technische ontwikkelingen vragen ook een andere vaardigheden van de gebruikers en beheerders van platforms.
- ⦿ Zoals we in de fysieke wereld te maken hebben met inbreuken op de veiligheid van de samenleving, heeft de digitale versie van de samenleving dit ook. Echter is de wijze waarop hier weerbaarheid aan gegeven kan worden heel anders dan in de fysieke wereld. Ook dit vraagt andere vaardigheden van de gebruikers en beheerders van platforms. Extra complicerende factor hierin is dat waar de fysieke wereld duidelijke grenzen heeft tussen de verschillende deelnemers van de Equalit-share, dit in de digitale samenleving niet zo is. We werken als Equalit-deelnemers met elkaar op een gezamenlijk digitaal platform. Dit vraagt ook een gezamenlijk bestuurlijk afwegingskader wanneer zich inbreuken op dat platform voordoen.
- ⦿ Krapte op de arbeidsmarkt om voldoende geschikte mensen te vinden waarmee wij als collectief deze transformatie door kunnen maken en te vernieuwen.

Vraag vanuit bestuurlijk overleg

- ⊕ Met oog op de veranderde wereld en naar aanleiding van de hiervoor geschetste constatering heeft de gemeente Oosterhout een bestuurlijk overleg opgestart. Geconstateerd is dat de bestuurders maar beperkt geïnformeerd zijn en worden over Equalit maar ze binnen hun eigen gemeente wel (politiek bestuurlijk) aansprakelijk zijn voor ICT en informatieveiligheid. In vergadering bijeen hebben de bestuurders aangegeven te willen worden ontzorgd op een dusdanige wijze dat er op vertrouwd kan worden dat de dienstverlening op peil is en blijft. Dit heeft geleid tot de conclusie dat een andere wijze van bedrijfsvoering van Equalit wenselijk is.
- ⊕ *We zullen niet moeten proberen om de toekomstige ontwikkelingen te persen in de huidige samenstelling van Equalit. We zouden juist moeten kijken naar hoe we Equalit kunnen ontwikkelen en blijven aanpassen wanneer toekomstige scenario's daarom vragen. Hoe zijn we in staat om alles wat op ons af komt (de komende jaren) op te vangen op een veilige en gebruiksvriendelijke manier? Hoe zou de dienstverlening van Equalit er over 5 jaar uit moeten zien, welke trends spelen er, hoe kunnen wij hierop inspelen en hoe organiseren we dit optimaal?*
- ⊕ Het bestuurlijk Overleg vraagt de gemeente Oosterhout om een extern bureau onderzoek te laten doen naar de toekomstige scenario's van Equalit.

Onderzoeksvraag en opbrengst

- ⊗ Hoe zou de dienstverlening van Equalit moeten veranderen naar de toekomst op korte, middellange en zo mogelijk langere termijn en hoe organiseren we dit optimaal?
 - ⊗ Wat zijn de toekomstontwikkelingen op IV/I(C)T voor de lokale overheid?
 - ⊗ Schets de huidige positie van Equalit in "de markt" van ICT-shares en geef aan of deze past binnen de toekomstige ontwikkelingen.
 - ⊗ Wat hebben de bij Equalit aangesloten deelnemers nodig om hier in mee te kunnen blijven gaan?
 - ⊗ Schets naast het nul-scenario (we houden het zoals het is) enkele scenario's van de toekomstige positie van Equalit gezien haar context en geef aan welke aanpassingen in het producten- en dienstenportfolio van Equalit dit vraagt zodat de aangesloten deelnemers excellente dienstverlening aan de inwoners, bedrijven en instellingen te kunnen blijven leveren en tevens in welke vorm (juridisch en governance) dit het best georganiseerd kan worden waarbij ook aandacht is voor de positie van de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten.
- ⊗ Samenvattend: opbrengst van de adviesopdracht is een aantal toekomstscenario's met bijbehorend inrichtingsvoorstel voor de juridische vorm, governance en financiën van Equalit en de deelnemende gemeenten met bijbehorende voor- en nadelen, transitiepad en mijlpalen waaruit het bestuurlijk overleg een voorkeursvariant aanwijst.

Uitgangspunten en randvoorwaarden

- ⊗ Gemeente Oosterhout is opdrachtgever (in goede afstemming met het bestuurlijk overleg)
- ⊗ Vanuit het bestuurlijk overleg is er een kopgroep die de begeleiding van het onderzoek op zich neemt
- ⊗ Intentie vanuit huidige deelnemers dat zij bij Equalit blijven aangesloten, er zijn geen uitstappers
- ⊗ Scenario('s) laten ruimte voor aansluiting van nieuwe deelnemers in de toekomst.
- ⊗ Het secretarissenoverleg voorziet het bestuurlijk overleg van annotatie en draagt zorg voor het ophalen van ambtelijke input, maar het bestuurlijk overleg benoemt de voorkeursvariant.
- ⊗ Colleges delen de voorkeursvariant van het bestuurlijk overleg met de gemeenteraden en stellen een passend vervolgproces voor

Tijdlijn toekomstonderzoek

Jan. 2025	Verzoek BO aan college OTH voor onderzoek
Feb.-mrt. 2025	OR-advies + selectie onderzoeksbureau + opdrachtverstrekking
Mrt.-apr. 2025	Onderzoek + opstellen scenario's
Mei 2025	Annotatie en ambtelijke feedback, afstemming betrokkenheid OR
Jun. 2025	Voorkeursvariant BO + voorstel vervolgproces
2 ^e helft 2025	Reflectie met gemeenteraden, uitwerking voorkeursvariant indien nodig, verwerking zienswijzen indien nodig en besluitvorming